

Sofoklej

ANTIGONA

I. PODROBNA

OBNOVA

Uvodni prizor

Zgodaj zjutraj sta iz palače stopili Antigona in njena sestra Ismena. Antigona je tožila Ismeni, da jima Zevs ni prihranil Ojdipovega deleža zla. Potem je vprašala Ismeno, če ne sluti zla, ki ga snuje sovražnik proti njihovim. Na to ji je Ismena odgovorila le, da ni slišala o svojcih še ničesar in da odkar sta se njena brata med seboj pobila, ne ve za ničesar, kar bi jo osrečila ali še bolj potrlo. Antigona ji je rekla, da jo je privedla pred palačo, da ji pove na samem. Ker Ismena ni vedela za kaj se gre, jo je Antigona vprašala, če ni Kreon dal enega od bratov častno pokopati, drugega pa ukazal prepustiti zverem in ji rekla, da je zdaj čas, da se izkaže, če je vredna plemenite krvi ali ne. Nato jo je vprašala, če bo tvegala in z njo zagrebla brata. Ismena se je izgovorila, da se ne more

upirati močnejši oblasti. Tako se je Antigona odločila, da bo sama pokopala brata Polinejka. Nato sta se razšli. Pred palačo je prišel zbor tebanskih starcev, ki je pripovedoval o tem, kako je Polinejk pripeljal vojsko, da bi osvojil Tebe, a je bila v boju poražena, Polinejk in njegov brat Eteokel pa sta drug drugega ubila.

Prvi prizor

Zboru tebanskih starešin se je približal Kreon, ki jih je poklical na posvet. Povedal mu je, da ve, kako je bil zvest kralju Laju, nato Ojdipu in njegovima sinovoma, ki sta drug drugega ubila ter da je prestol prevzel zato, ker je mrtvima najbližje po sorodu. Nato je rekel, da mora vladar ravnati kot mu narekuje vest, da mu mora domovina pomeniti več kot svojci, da med sovražniki ne sme iskati prijatelja in da se bo teh načel držal ter po njih vladal. Potem je pojasnil, da je ravno zato izdal razglas, da je treba Eteokla, ki je branil mesto, s častmi pokopati, Polinejka, ki pa je rodno mesto napadel, ne sme nihče pokopati ali objokovati. Zboru je še naročil, naj ne bo usmiljen do neposlušnih. Nato je prišel s plahimi koraki stražar, ki je stražil truplo, da ga ne bi kdo pokopal. Opravičil se je, ker ni takoj z vso naglico prišel, strah ga je bilo, da ga bo pri Kreonu čakala kazen. Dejal je še, da je nekdo pravkar pokopal mrliča in opravil sveti obred. Vodja zbora je menil, da je to delo bogov, a ga je Kreon zavrnil, da bogovi ne skrbe za pokope in da so verjetno njegovi nasprotniki v mestu podkupili koga za to dejanje. Stražarju pa je zagrozil, da, če ne izsledi storilca, bo kazen dodelil njemu. Kreon je odšel, stražar pa se je zarekel, da pred Kreona ne stopi nikoli več, a bogovom se je zahvalil, da se je živ izmazal. Nato je odšel. V prvi zborovski pesmi je zbor hvalil človeka, da je najgloblja skrivnost, da pluje preko morij, obdeluje zemljo, lovi ptice, divjadi in ribe, nobena žival mu ni kos, da obvlada živino, da je iznašel govor in misel, zakone in red v državi, zgradil si je domovanje, ki ga varuje pred dežjem in mrazom, da zna ozdraviti bolezni, a smrti ubežat ne more. Zbor povedal dalje, da človek svoje spretnosti uporablja v dobre in zle namene in da, kdor spoštuje državne zakone in zakone bogov, ta je mestu v ponos, a kdor v svoji trmi tega ne dela, sam sebi prinaša nesrečo.

Drugi prizor

Ko so stražarji privedli Antigono, vodja zbora ni mogel verjeti lastnim očem, da je res Antigona tista, ki jo priganjajo. Ko je Kreon prišel iz hiše, mu je stražar rekel, da je zasačil storilko. Ker je bil Kreon sumničav glede

stražarjevih obtožb zoper Antigono, je ta Kreon povedal, kako je, ko se je vrnil, skupaj s drugimi stražarji pometel s mrliča prst in kako je kasneje, ko je šel pogledat mrliča, ob njem našel Antigono, kako siplje na mrliča prst in opravlja pogrebni obred. Rekel je še, da, ko jo je zgrabil, svojega dejanja ni tajila. Še zdaj, ko jo je Kreon vprašal, če je to res storila, ni zanikala. Zanikala ni niti tega, da je vedela o Kreonovem razglasu, ki je to prepovedoval. Kreonu je dejala, da ni bil Zevs, ki je izdal ta razglas, temveč le minljiv človek in da so zakoni bogov večni in neomajni ter da jih zaradi razglasa minljivega človeka, ni mogla prekršiti. Rekla je še, da bolj kot smrt bi jo bolelo, če bi bratovo truplo ostalo nepokopano. Kreon ji je očital nadutost in ji dejal, da, čeprav mu je po rodu blizu, je to ne bo rešilo smrti ter da velja isto za njeno sestro, katero je prav tako obtoževal, da je pri pokopu sodelovala. Stražar je odšel po Ismeno. Antigona je povedala Kreonu, da bi njeno dejanje podpirali vsi v mestu, ko jih ne bi bilo strah Kreona in da tirani lahko počno in govore kar žele. Kreon jo je vprašal, če je ona edina, ki to vidi. Ko mu je Antigona odgovorila, da to vidijo vsi, a ne povedo, jo je vprašal, če je ni sram, da edina ravna drugače. Antigona je odgovorila, da ni sramota ostati zvest bratu, da ima oba brata enako rada in da imata oba pravico biti pokopana. Medtem ji je Kreon odgovarjal, da izdajalec ni vreden pokopa, da se v smrti dobri z zlom ne izenači in da sovražnik še v smrti ni prijatelj. Vojaka sta prignala Ismeno, ki je bila vsa objokana in pripravljena prevzeti del krivde nase. A Antigona ji tega ni dovolila. Kreon pa je Antigono že obsodil na smrt, čeprav je bila nevesta njegovega sina Hajmona. Vojakom je nato naročil naj ju odpeljejo v hišo. V drugi zborovski pesmi je zbor povedal, da komur bogovi povzročijo nesrečo, le ti ne uide in da se potem zlo kopiči iz roda v rod, da se ravno to dogaja v Antigoninem rodu in da propadu ne more uiti, da so vsi ljudje podvrženi volji bogov in da človeka, ki ne loči dobrega in zla, hitro doleti nesreča.

Tretji prizor

Pred palačo je prišel Hajmon in Kreon ga je vprašal, če je že slišal o njegovi sodbi in če je na njegovi strani. Hajmon mu je odgovoril, da drži z njim, saj bolj kot katerokoli svatbo ceni očeta vodnika. Kreon mu je povedal, da je tako prav in da naj nikoli ne izgubi pameti zaradi ženske. Poleg tega je še rekel, da mora Antigono dati ubiti, saj je edina bila zalotena pri nepokorščini in če ne bo ukrotil svojcev, tudi mestu ne more vladati in da je brezvladje najhujše zlo na svetu, ki ruši države in prazni domove ter da je ravno zato treba braniti red v državi in se nikoli pred žensko vdati. Hajmon je rekel Kreonu, da so njegove besede razumne, vendar se meščani s tem ne strinjajo in da bi bilo dobro, če bi poslušal

mnenje drugih, saj imajo včasih prav in da je moder tisi, ki svoje zmote prizna in ne vztraja trmasto pri svojem, zato naj se omehča in Antigono pomilosti. Vodja zbora je dodal, da je vsak prav povedal, zato naj poslušata drug drugega. Kreon je rekel, da izdajalka ne zasluži časti in da ga meščan ne bo učil vladanja. Hajmon mu je povedal, da država ni last enega moža., da lahko samo v puščini vlada sam in da greši zoper pravičnost in tepta čast bogov in njihove zakone. Kreon mu je nato očital, da je hlapec ženske, da vsako besedo v njen prid obrača. Hajmon pa je Kreonu očital, da bi le govoril, pa nič poslušal. Kreon pa je Hajmonu dejal, da bo za svoj porog še drago plačal. Nato je ukazal stražarjem naj privedejo Antigono. Hajmon pa je srdit odšel. Kreon je povedal zboru, da bo dal Antigono sezidati v skalnat grob, nato je odšel. V tretji zborovski pesmi je zbor povedal, da je ljubezen neuničljiva in da zapelje pravične v greh in pogubo ter da je zanetila spor med Kreonom in Hajmonom.

Četrty prizor

Iz palače so prignali Antigono, ki je potožila, da bo, še preden se je poročila in imela otroka, umrla. Vodja zbora jo je poskušal potolažiti, s tem da ji je dejal, da je lahko srečna, ker ni umrla zaradi bolezni ali meča, temveč si je izbrala slavno smrt, s tem da se je držala svojih zakonov in prekršila Kreonov razglas. Povedal je še, da, čeprav je čaščenje umrlih lepa čednost, vladar ne mara, da mu prekršiš zakone. Antigona je nato potožila, da ne bo njene smrti nikomur žal. Potem je prišel Kreon in ukazal stražarjem naj jo odpeljejo v skalnat grob. Antigona se je tolažila s mislijo, da bo na onem svetu dobrodošla svojcem. Rekla je še, da, če je kriva, bo njena krivda jasna po smrti, če pa je kriv Kreon, naj ga ne zadene večja nesreča kot njej. Nato so stražarji Antigono odpeljali, da bi izvršili Kreonov ukaz. V četrti zborovski pesmi je zbor povedal, da usoda in bogovi vladajo nad ljudmi, da oni odločajo o življenju posameznika ter da moči usode ne uidejo niti bogovi.

Pety prizor

Pred Kreona pride Terezias, star slep videc, katerega vidi deček. Kreon ga je vprašal, kakšne novice prinaša. Terezias mu je odgovoril, da mu visi sreča na nitki, zato naj se spametuje. Kreonu je pripovedoval, da bogovi niso hoteli sprejeti žgalnega daru, ker je vse mesto oskrunjeno, ker so živali pile kri mrtvega. Kreonu je svetoval naj spoštuje mrtvega in ga pusti pokopati. Kreon mu je očital, da je podkupljen in zato laže ter dalje

vztrajal pri svoji odločitvi. Ko je nato Terezias naglas vprašal, če Kreon ve, da je pamet najboljša vseh dobrin, sta se Kreon in Terezias sprla. Kreon je obtoževal Tereziasa, da je lačen denarja in da zato raznaša laži ter da je grd spletkar. Terezias je Kreonu očital, da je nespameten in da ga žalijo s tem, ko pravi, da širi laži. Na koncu prepira Terezias še enkrat posvari Kreona, da mu bo umrl nekdo iz njegove družine, ker je Antigono obsodil na smrt in ker ne pusti mrliča pokopati. Nato naročil dečku naj ga odpelje domov. Potem, ko mu je še vodja zbora svetoval, naj čimprej ukaže pokopati mrliča in izpusti deklo iz groba, se Kreon vendarle popustil in se odločil, da bo sledil nasvetu. V peti zborovski pesmi je zbor prosil boga Bahkosa, ki je zaščitnik mesta Teb, naj tudi zdaj pomaga mestu.

Sklepni prizor

Pred palačo je prišel glasnik in povedal zboru novico o smrti Hajmona. Novico je slišala tudi Evridika, Kreonova žena. Ko jo ji je glasnik povedal, kako so skupaj s Kreonom najprej pokopali mrliča in nato v zidane grobu našli mrtvo Antigono in Hajmona, ki je z nožem najprej zamahnil proti očetu, nato pa z njim ubil sebe, je odšla brez besed v palačo, glasnik pa za njo. Ko je kasneje prišel Kreon s sinom v naročju, se je iz palače zaslišal krik. Iz palače je prihitel glasnik in povedal Kreonu, da je Evridika mrtva. Tako kot njen sin si je zabodla meč v srce. Kreon je spoznal svojo krivdo in potrj je zaradi smrti svojcev prosil usodo za svojo smrt. Vodja zbora mu je povedal, da usode spremeniti ne more in zato je naj ničesar ne prosi. Povedal mu je še, da je razsodnost najpomembnejša in da naj nikoli ne prekrši zakone bogov.

II. POVZETEK

Brata Eteokel, ki je vladal Tebam, in Polinejk, ki je pripeljal vojsko, da bi prevzel oblast v Tebah, sta drug drugega v boju ubila. Oblast je prevzel Kreon, njun stric, in izdal razglas, da se truplo Polinejka ne sme pokopati. Antigona, sestra umrlih bratov, se je odločila, da bo Polinejka kljub prepovedi zagrebala. Stražarji so jo zalotili in Kreon se je odločil, da jo bo dal sezidati v skalnat grob, kljub temu, da je nevesta njegovega sina Hajmona. Šele Terezias, slep videc, ga je prepričal, da se je odločil, da bo pustil truplo Polinejka zagrebsti in da bo Antigono izpustil iz skalnatega groba. A bil je prepozen, v skalnatem grobu je bila mrtva Antigona, ki se je obesila, poleg nje pa Hajmon, ki se je vpričo očeta ubil. Kreona je doma

čakalo novo gorje. Kreonova žena Evridika, ki je slišala za smrt njenega sina, si je z mečem prebodla srce in umrla. Kreon je izgubil ženo in sina in si je le še želel, da bi tudi sam umrl.

III. KRAJ IN ČAS DOGAJANJA

Dogajanje poteka v 5. stoletju pred našim štetjem v mestu Tebe.

IV. OZNAČITEV OSEB IN NJIHOVE VLOGE

ANTIGONA – hčerka Ojdipa, sestra Ismeni, Polinejku in Eteoklu, zaročenka Kreonovega sina Hajmona, postavlja zakone bogov in svojo ljubezen do brata višje kot državne zakone, je pogumna, saj si upa za pravično stvar tvegati svoje življenje.

ISMENA – hčerka Ojdipa, sestra Antigone, Polinejka in Eteokla, ima dobrosrčen a povprečen ženski značaj, zlu se upira pasivno, brez tveganih dejanj.

KREON – Ojdipov brat, stric Antigoni, Ismeni, Polinejku in Eteoklu, svojo oblast gradi le na sovraštvu do sovražnikov, katere vidi vsepovsod, tudi tam kjer jih ni, je energičen in trmast.

HAJMON – sin Kreona, zaročenec Antigone, svojega očeta spoštuje, sledi očetovemu dobremu nasvetu, vendar loči dobro od zla, je močno zaljubljen v Antigono, njena smrt ga spravi v obup.

TEREZIAS – star slep videc, ki s pomočjo poslušanja ptic in darovanjem žgalnega daru bogovom, deli nasvete

EVRIDIKA – Kreonova žena, njen sin je zanjo smisel življenja, smrt sina jo potre tako, da ne more več živeti .

V. MOJE MNENJE

Tragedija Antigona mi je všeč, ker vsebuje veliko razmišljanj o človeku, življenju in družbi in ker je v nji veliko napetih in zanimivih dvogovorov.

VI. ODLOMKI IN VPRAŠANJA

1. Antigona:

Mar Kreon ni le enemu od bratov
izkazal čast, a drugega osramotil?
Eteokla je, pravijo, po šegi
zagrebsti dal, kot mrtvim gre, da uživa
časti v kraljestvu senc. Za Polinejka,
ki pal je bridke smrti, pa izdal je
meščanom vsem razglas, da ga nihče
ne sme zagrebsti ne objokovati.
Neobjokovano, nepokopano truplo
leži naj plen ujed, ki nanj preže!

Takšen razglas izdal je dobri Kreon
tebi in meni – tudi meni, pravim.
Sam pride sem baje, da vsem zabiča,
ki tega ne vedo še. To ni šala:
če kdo prekršil bi ukaz, ga čaka
javno kamenjanje. Zdaj se izkaže,
ali krvi si plemenite vredna
ali pa žlahtnih staršev hči nevredna!

- 1) Kakšen razglas je izdal Kreon? Iz katerih razlogov se je kralj odločil za razlikovanje med posmrtnimi ostanki Eteokla in Polinejka?
 - Kreon je izdal razglas, da se truplo Polinejka ne sme pokopati in objokovati, zato ker je Polinejk pripeljal sovražno vojsko, ki bi mu naj pomagala zasesti kraljevi prestol v Tebah.
- 2) Podčrtaj besede, ki se nanašajo na antično vero v posmrtno življenje.
- 3) Pojasni ali je Antigonina oznaka »dobri Kreon« resna ali ironična.
 - Antigonina oznaka je ironična, saj Antigoni njegov razglas ni všeč.
- 4) Kaj bi tvegala človek, ki bi se uprl Kreontovemu krutemu ukazu?
 - Tvegala bi kamenjanje.
- 5) Na kakšen način skuša Antigona vplivati na svojo sestro Ismeno?
 - Tako, da ji govori, da se zdaj izkaže, če je vredna plemenite krvi.
- 6) Katera nasprotja lahko predstavljajo zasnovo tega literarnega dela?
 - Eteokel je bil pokopan s vsemi častmi, bratovo truplo pa leži nepokopano in neobjokovano za plen ujed.

7) V nadaljevanju predlaga Antigona Ismeni pokop brata Polinejka.

DA

NE

2. Ismena:

Pomisli vendar, sestra: najin oče
sramotno je poginil, v gnus ljudem!
Zasačil sam se v svojem zločinu,
z lastno roko si iztaknil luč oči!
Njegova mati in žena – dvoje v enem –
nečastno se končala je z vrvjo.
Spomni se najinih nesrečnih bratov,
ki v enem dnevu sta si smrt zadala,
drug drugega nasilno pokončala!
Zdaj glej, kako končali bi medve,
edini preživeli, če na silo
obšli bi moč in voljo oblastnikov!

Ne smeva pozabiti, da sva ženski,
da nisva ustvarjeni za boj z možmi!
Ker nam močnejši vlada, morava
poslušati ga v tem in v čem še hujšem!
Molila bom k umrlim pod zemljo,
naj oprostite, ker moram se ukloniti
njim, ki imajo oblast. Upirati
premoči se, bi ne imelo smisla.

1) Kaj meni Ismena o svojem in Antigoninem plemenitem poreklu? Katera moralno sporna dejanja očita svojim najbližnjim?

- Ismena očita svojcem, da čeprav so plemenitega porekla, si je njun oče iztaknil oči, mati se je obesila, brata pa sta drug drugega ubila in pravi da onidve ne smeta končati tako nečastno kot oni.

2) Kako Ismena opravičuje svojo odločitev za pasiven, nedejaven odnos do oblasti?

- Pravi, da nista ustvarjeni za boj z možmi in da se upirati močnejši oblasti ne bi imelo smisla.

3) S čim bo Ismena poskušala omiliti svojo odločitev, da se bo uklonila močnejšemu? Kakšni sta torej po značaju Ismena in Antigona?

- Ismena bo poskušala omiliti svojo odločitev s tem, da bo molila mrtvim. Ismena je neodločna in se upira zlu na pasiven način, Antigona pa je pripravljena tvegati življenje.

4) Za tem se Ismena vendarle odloči, da bo pomagala Antigoni.

DA NE

5) Kasneje pride kralj Kreon, ki je zaradi smrti nečakov ves objokan.

DA NE

3. Kreon: /...

Težko spoznati dušo je moža,
razbrati misli mu, dokler ne vidiš,
kako ravna oblast, kroji zakone.
Kdor je prevzel krmilo v svoje roke,
a ne ravna, kot mu velewa vest,
in jezik svoj zaklepa iz strahu,
je zame šleva, danes in od nekđaj!
In komur svojci več pomenijo
kot domovina, zame je ničvrednež!

Jaz ne bi – Zevs vsevidni mi je priča! –
molče opazoval, kako meščanom
grozi nevarnost, da jim stre blaginjo!
In ne bi med sovražniki države
iskal prijatelja, ker vem: država
nam je rešilna ladja – če potone,
z njo utone sleherno prijateljstvo.
Na teh načelih bom gradil oblast!

- 1) Kaj ti začetek odlomka pove o odnosu med besedami in dejanji?
 - Pove, da lahko nekdo govori eno in dela drugo, zato ga spoznaš šele, ko vidiš njegova dejanja.
- 2) Kateri dve lastnosti mora imeti po Kreonovem mnenju pravi vladar?
 - Pravi vladar mora državo voditi tako, kot mu narekuje vest in domovina mu mora pomeniti več kot svojci.
- 3) Katerim vrednotam se je Kreon pripravljn odpovedati v imenu oblasti?
 - Pripravljen se je odreči svojcem in miru med njegovo in zdaj sovražno državo.
- 4) Pojasni, katero prisposdobo je uporabil Sofoklej za vladarja in za državo.
 - Sofoklej je uporabil besedo oblast, saj oblast sestavljata vladar in država.
- 5) Podčrtaj Kreonove besede, ki izražajo zaupanje v naklonjenost bogov.
- 6) V nadaljevanju stražnik sporoči, da je Polinejkovo truplo izginilo.

DA

NE

4. Zbor:

Mnogo je nedoumljivih skrivnosti,
in vendar – ni globlje skrivnosti kot človek:
čez sivega morja
viharni hrbet,
pod divjim obokom rjovečih valov
utira si pot.
Zemljo častito, najvišjo boginjo,
neuničljivo, neutrudljivo,
trpinči in s plugom obrača,
leto za letom jo reže v vprego mezgov./.../

Govor je iznašel in misel,
begotno kot veter, in smisel
za red in zakone v državi,
in toplo zavetje
pred mrazom neznosnim,
pred ploho nevšečno dežja.
Vedno izhod si poišče,
nikdar ne zaide v zadrego,
le sredstva, da smrti bi utekel,
ne najde...

- 1) Kakšen je Sofoklejev pogled na človeka, razviden iz te zborovske pesmi? Ali se kje kaže vloga bogov? Kaj vse je človek ustvaril sam?
 - Za Sofokleja je človek nekaj nedoumljivega, podjarmil si je morje, da lahko pluje po njem, zemljo, ki jo obdeluje, iznašel govor in misel in si zgradil dom. Bogovi pri tem niso imeli ničesar poleg.
- 2) Glede na kaj sta podobi iz prve kitice kontrastni? Zakaj bi lahko prva spominjala na Odiseja, druga pa na deželo Fajakov iz Homerjevega epa?
 - Eno je podoba morja, drugo zemlje.
 - Prva spominja na Odiseja, ker je ta veliko po morju plul, druga pa na deželo Fajakov, ker je po dolgem času plutja, spet prišel na kopno med ljudi.
- 3) Katero ustvarjalno dejanje je bilo za človeka najpomembnejše? Pojasni ob drugi kitici zborovske pesmi.
 - Za človeka najpomembnejše ustvarjalno dejanje je bilo, ko je človek začel misliti, saj je lahko le z razmišljanjem dosegel vse našteto.
- 4) Kaj je tisto, kar človeka še vedno bistveno ločuje od bogov?
 - Človeka ločuje od bogov njegova smrtnost.
- 5) Podčrtaj besede, ki bi se lahko navezovali na Antigonino junaško dejanje,

in besede, ki označujejo Kreonov kraljevski položaj.

5. Kreon: Te ni sram, da le ti ravnaš drugače?
Antigona: Ostati bratu zvest res ni sramota.
Kreon: Ti ni bil brat, ki padel je za Tebe?
Antigona: Moj rodni brat, da, istih staršev sin.
Kreon: Zakaj s takšno sramoto ga častiš?
Antigona: Pokojni ne bi pričal zoper mene.
Kreon: Če ista čast mu gre kot izdajalcu?
Antigona: Saj ni moj suženj – brat, moj brat je padel.
Kreon: Ta je tvoj dom pustošil, oni branil.
Antigona: Za oba zahteva Had pravico isto.
Kreon: A ne, da dobri se izenači s podlim.
Antigona: Kdo ve, če spodaj to ima kak smisel?
Kreon: Sovražnik ti še v smrti ni prijatelj!
Antigona: Ne da sovražim – da ljubim, sem na svetu!
Kreon: Če si za to, kar ljubi jih tam spodaj!
Dokler bom živ, ne bo tu ženske vlade!

- 1) Ob prijetju se je Antigona obnašala povsem mirno in pogumno.

DA

NE

- 2) Kaj meni Antigona o mnenju in ravnanju drugih državljanov?

- Da vsi njeno dejanje odobravajo, a tega ne upajo povedati, ker jih je preveč strah Kreonove tiranije.

- 3) Zakaj je Antigona prekršila Kreonovo prepoved? Na čigavo voljo se pri tem sklicuje? Podčrtaj besede, ki izražajo pravico do enakosti v smrti.

- Antigona je prekršila Kreonov razglas, ker ima svojega brata rada in ker je mnenja, da ima vsak mrtev pravico biti pokopan. Sklicuje se na voljo bogov in njenega brata Eteokla.

- 4) Kako Antigonine zadnje besede vzpostavljajo razliko med njo in vladarjem?

- Ona ljubi, Kreon pa vidi le sovražstvo.

5) Zakaj je Kreonova zadnja pripomba ironična? Katero odločitev napoveduje? Kakšen je Kreonov odnos do Žensk in njihovega sodelovanja pri oblasti?

- Kreonova zadnja izjava je ironična, saj Antigono pravi, da če je na svetu, da ljubi, potem naj ljubi mrtve pod zemljo. S tem ji napoveduje smrtno obsodbo. Kreon je mnenja, da ženska in vlada ne spadata skupaj in da dokler bo on živel, ženske ne bo pustil vladati.

6) Kdo je protagonist in kdo antagonist tragedije? Kdo predstavlja državo in kdo družino? Ali je nasprotje med državo in družino tudi danes pomembno?

- Protagonist je Kreon in predstavlja državo, antagonist pa je Antigona, ki predstavlja družino.
- Nasprotje med državo in družino je danes pomembno v ekonomskem smislu.

6. Kreon: Ob pamet sta obe. eni se danes zmešalo je, a drugi že ob rojstvu.
Ismena: Kar pameti bilo je prirojene, v nesreči človek jo lahko izgubi...
Kreon: ... če se – kot ti – spajdaši s hudodelci.
Ismena: Brez nje življenje zame nima cene.
Kreon: Brez »nje«? O tem pa molči! »Nje« ni več!
Ismena: Boš sinu svojemu ubil nevesto?
Kreon: Dovolj je drugih njiv, po njih naj seje!
Ismena: Nikdar ni dvoje src se lepše ujelo!
Kreon: Moj sin ne bo se ženil z izdajalko!
Ismena: Kako te oče žali, dragi Hajmon!
Kreon: Kako me dražiš, ti in ta ženitev!
Ismena: Boš sinovo poroko res razdrl?
Kreon: Ne jaz sam Hades bo razdrl poroko.

1) Pred tem je Antigona zanikala sestrino soudeležbo pri zaroti.

DA NE

2) Kakšen značaj je pokazala Ismena, ko se je tako »ponudila« Antigoni?

- S tem je pokazala svojo ljubezen do sestre.

- 3) Kako se je v odnosu do Ismene pokazala Antigona plemenitost?
- Antigona je Ismenino ponudbo zavrnila in rekla, da bo tako vsaj ena od njiju ostala živa. Rajši je prevzela vso odgovornost za svoje dejanje nase, kot pa da bi zaradi tega bil kaznovan nedolžen človek.
- 4) Katera od sester naj bi bila po Kreonovem mnenju nora od rojstva? Zakaj?
- Kreon meni, da naj bi bila Antigona nora že od rojstva, Ismeni pa naj bi se ji zmešalo danes, zato ker si je Antigona s tem, ko je zagrebla truplo, zaslužila smrt, Ismena pa je zdaj želela v smrt skupaj z njo.
- 5) Podčrtaj Kreonovo pripombo o Hajmonu, s katero izraža nerazumevanje sinove ljubezni. Kakšno je pravzaprav Kreonovo pojmovanje ljubezni do ženske?
- Za Kreona je vseeno s katero žensko je poročen, da je le dobra žena.
- 6) S katerim stališčem Kreon v tem odlomku dosledno uresničuje svoja načela?
- Da Hajmonu ne bo dovolil se poročiti s Antigono, Antigono pa bo poslal v smrt.
- 7) Kreon stoji pred Antigono in govori o »njej«. s kakšnim namenom to počne?
- Da bi ji pokazal kako neomajna je njegova sodba.

7. Hajmon: /.../

Jaz slišim marsikaj in vem, kako vse mesto s tem dekletom sočustvuje: »Najbolj nedolžno vseh deklet pa čaka za častno delo – najbolj bridka smrt! Dekle, ki ni pustilo, da bi njen brat, dvoboja žrtev, ležal nepokopan, za žrtje psom in plen ujed požrešnih, zasluži venec zlat, ne strašno smrt!« Tako se skrivaj po mestu širi. A meni, oče, nič ni bolj pri srcu

Dragulj najdražji je otrokom slava, ki jo uživa oče – kakor njemu otroci so v ponos. Zato ne misli, da to samo je prav, kar praviš ti! Kdor si domišlja, da ima sam vso pamet, da z umom in besedo vse prekaša, če ga odpreš, odkriješ prazno kaščo. Ne, možu, ki je moder, ni v sramoto, da se uči in ne ostaja trmast.

kot da bi ti nam prav in srečno vladal.

- 1) Kreon pred tem zahteva sinovo ubogljivost; tudi če oče ne bi imel prav.

DA NE

- 2) Hajmon ima o stališčih meščanov podobno mnenje kot Antigona. Utemelji.

- Oba menita, da meščani Antigonino dejanje odobravajo, vendar tega ne upajo povedati.

- 3) Katere lastnosti pripisuje ljudski glas Antigoni? Navedi ustrezno mesto.

- Da je najbolj nedolžno vseh deklet, ki je naredilo častno delo zaradi ljubezni do brata.

- 4) Zakaj je Antigona kljub idealiziranosti lahko prepričljiva? Zakaj pa glede na avtorjev odnos posameznik – oblast ni mogel biti idealiziran njen oče Ojdip?

- Antigona je prepričljiva, ker je v slabem odnosu z oblastjo. Njen oče ni mogel biti idealiziran, ker je ubil svojega očeta, kralja, in se poročil s svojo materjo.

- 5) Podčrtaj besede, ki izražajo Hajmonov odnos do očeta. Kakšen je ta odnos?

- Ta odnos je enak odnosu očeta do sina, tem večja je očetova slava, tem bolj ponosen je nanj.

- 6) Katere človeške lastnosti zavrača Hajmon? Zakaj je Kreonovo obnašanje podobno obnašanju kralja Ojdipa? Kakšno ravnanje priporoča Hajmon očetu?

- Hajmon zavrača trmo in domišljavost, Kreonu priporoča naj ne ostaja trmast in prizna svojo zmoto.

- Kreon je prav tako trmast kot Ojdip.

8. Kreon: Mar nisem jaz v tej hiši gospodar?
Hajmon: Država ni last enega moža!
Kreon: Kaj ni država kraljeva posest?

Hajmon: Samo v puštinji lahko vladaš sam.
 Kreon: Kaže, da je fant na ženski strani.
 Hajmon: Če ti si ženska. Saj skrbim le zate...
 Kreon: ... tako, da se pravdaš z očetom, podlež!
 Hajmon: Ko vidim, da grešiš zoper pravičnost!
 Kreon: Grešim, če branim sveto čast prestola?
 Hajmon: Ne braniš je, le čast bogov teptaš!
 Kreon: Izprijenec! Ti hlapec v službi ženske!
 Hajmon: Nikdar pa hlapec v službi podlosti!
 Kreon: Besedo vsako le v njen prid obračaš.
 Hajmon: V prid tebi, meni in bogovom spodnjim.
 Kreon: Dovolj! Živ dan se ne boš z njo poročil!
 Hajmon: Če ona umre, Še nekdo drug bo mrtev!
 Kreon: Kako? Ti se mi drzneš groziti?

- 1) Podčrtaj besede s katerimi Kreon označuje sina. Ali tudi sin žali njega?
 - Sin ga ne žali le enkrat mu posredno pove, da je podel.
- 2) Na kakšen odnos do države oz. oblasti opozarja začetek odlomka? Zakaj je takšen odnos pravo nasprotje grškim zametkom demokratične družbe?
 - Državo vodi en sam človek, ki lahko ali pa ne upošteva mnenje drugih.
- 3) Podčrtaj verz, ki kaže, da Kreon sebe postavlja na mesto boga.
- 4) Zakaj si Kreon napačno razlaga Hajmonove zadnje besede? Kako se na koncu odlomka v nasprotju z Antigono kaže njegova sebičnost?
 - Kreon misli, da mu Hajmon grozi in ne da napoveduje svoj samomor, ker je sebičen in misli le nase tega ne vidi.
- 5) Zakaj ta odlomek predstavlja vrh zgradbe po dramatskem trikotniku?
 - Ker je ta prizor najbolj napet in ker se pri naslednjem prizoru začne zgodba razpletati.
- 6) Kreon po tem ukaže, naj Antigono živo zazidajo. v skalnati grob ji bodo dali zaloge hrane in vode, da bi lahko živela še vrsto let.

DA

NE

9. ZBOR:

Eros, v boju nezmagljiv,
Eros, drzni osvajalec src,
ti, ki na nežnem licu dekliškem
bediš in počivaš,
ti se čez morja sprehajaš
in kmečke zaselke obiskuješ,
tvoji oblasti ne uide
nihče neumrljivih bogov,
ne enodnevnih zemljanov;
in kogar objameš, je blazen!
Ti tudi srca pravičnih
v greh in pogubo zapelješ;
ti si zanetil prepir
med tema, ki ene krvi sta.
Spet zmaguje bleščeči čar,
ki sije nevesti iz oči.
Poleg prestola svetih zakonov,
ki vladajo svetu,
sedi Afrodita boginja,
nepremagljiva v igri okrutni.

- 1) Pojasni, zakaj zbor na tem mestu govori ravno o ljubezni.
 - Ker Hajmon zaradi ljubezni ni bil istega mnenja kot njegov oče.
- 2) Podčrtaj besede, iz katerih razbereš, da je bil Eros eden najmočnejših bogov. Kakšen je bil videti in kako so ga imenovali Rimljani?
 - Bil je zelo lep in imel je lok s puščicami, Rimljani so ga imenovali Amor.
- 3) Kaj sporoča odlomek o človeškem življenju in človekovi »veličini«?
 - Sporoča, da je na človeka in njegova dejanja močno vpliva ljubezen, da bi se v imenu ljubezni človek odrekel svojim vrednotam.
- 4) Na koga se nanašajo besede o sporu z začetka druge kitice? Kaj sporočajo?

- Besede se nanašajo na Kreona in Hajmona in sporočajo, da čeprav sta oče in sin je že spet zmagala ljubezen.

5) Kdaj lahko govorimo o Afroditini »igri okrutni«? Kaj je povzročila v Troji?

- O Afroditini »igri okrutni« lahko govorimo tedaj, ko ljubezen povzroči tragičen dogodek ali trpljenje tistega, ki ljubi.
- V Troji je povzročila vojno, da so ljudje umrli ali postali sužnji in uničila je mesto.

10. ANTIGONA: /.../

Jaz ne bi tega tvegala nikoli
ne za otroke, če bila bi mati,
ne za moža, če mrtev bi trohnel.
Kako bi te besede pojasnila?
Če mož umre, lahko se najde drugi,
če sin, za njim rodi se drugi sin;
a kadar starši ti ležijo v grobu,
je nemogoče, da nov brat ti zraste.
Ker tem postavam sem pokorna
ti izkazala čast, moj rodni brat,
me Kreon je obtožil hudodelstva.

Zdaj ženejo me. Zaman me čaka
poročna postelja, družice niso
mi svatovščine pele, nisem še
pod srcem deteta nosila. Sama
odhajam živa v domovanje mrtvih.
Sem kdaj kak božji zakon poteptala?
Kako se naj v nebo ozrem, sirota,
in prosim pomoči, če mi pobožnost
očitajo kot greh brezbožnosti?
Če to zares bogovom je po volji,
mi moja krivda jasna bo po smrti;
ako pa on je kriv – o, ne zadeni
ga hujše zlo, kot ga je storil meni!

1) Zakaj se zdijo Antigonine besede z začetka odlomka v nasprotju z njenim plemenitim značajem? S čim jih ona utemeljuje?

- Njene besede so v nasprotju z njenim značajem, ker pravi, da pokopa ne bi tvegala za svoje otroke ali moža, a za brata pa je tvegala. Svoje besede utemeljuje s tem, da bi si moža našla drugega, pa tudi otroka bi dobila drugega, a ker so starši že umrli, brata več ne more dobiti.

2) Ali je njen odnos do otrok in moža bolj razumljiv, če ga povežemo z besedami o poroki?

- Ne, njen odnos do moža in otrok je še manj razumljiv.

3) V drugem delu podčrtaj verz, ki je izrazito antitetičen.

- 4) Ali je zdaj Antigonino herojsko dejanje razvrednoteno ali pa s svojo razdvojenostjo pred smrtjo postane bolj človeška, bližje gledalcu?
 - S tem postane Antigona bolj človeška in bližje gledalcu, saj pokaže, da tudi sama, kot vsak človek, ni brez napak.
- 5) Kako se na koncu še zadnjič pokaže Antigonina plemenitost?
 - Antigona pokaže svojo plemenitost, s tem ko pravi, da če je kriv njene usode Kreon, naj ga ne doleti hujša nesreča kot njo.

11. TEIRESIAS:

Z mračnim, skrivnostnim glasom.

A vedi ti: se preden sončna os
 se zavrti, boš plačal sam z nekom
 iz svojega rodu, ker si poslal
 bogovom spodnjim, kar pripada zgornjim,
 sramotno v grob zazidal živo dušo,
 in ker brez tega, kar mu gre, brez groba,
 brez blagoslova tu držiš mrliča,
 ki je bogov podzemeljskih lastnina. Nad njim pravice nimaš ti in ne bogovi
 gornji, ki jim ga vsiljuješ. Zato Erinije prežijo nate,
 neba in Hada divje maščevalke,
 da vrnejo ti zlo z enako mero.

- 1) Katero tragično dejanje napove Tejrezij Kreonu na začetku odlomka? V kolikšnem roku se bo zgodilo? Koliko bo pravzaprav žrtev?
 - Tejrezij Kreone napove, da bo v naslednjih 24 urah izgubil nekoga iz svojega rodu. Žrtvi bosta dve: njegov sin Hajmon in žena Evridika.
- 2) S čim se je po Tejrezijevem mnenju Kreon zameril spodnjim bogovom in s čim zgornjim? Kdo je bil v grški mitologiji poglavar podzemlja?
 - Podzemeljskim bogovom se je zameril, ker ne pusti pokopati mrliča, zgornjim pa zato, ker je Antigono zaprl v zidan grob.
- 3) Koga so preganjale Erinije v nadaljevanju mita o trojanski vojni?
 - Odiseja.

- 4) Kreon v nadaljevanju vendarle upošteva vidčevo mnenje. S tem bo prekršil lastni ukaz. Gre za postopno spoznanje – tako imenovani anagnoris.

DA NE

12. GLASNIK: /.../

Ko Kreon ga uzre, se s strašnim krikom požene v grob in mu v solzah zakliče:

»Nesrečnež, kaj si storil? Kaj ti je?

Kaj ti je zmedlo pamet, moj otrok? Kliče te prosim, pojdi ven iz groba!«

A sin premeri z divjim ga pogledom,

v obraz mu pljune, brez besed izdere dvorezni meč, za las zgreši očeta,

le-ta se umakne, bedni sin pa uperi

vase svoj srd in prsi si prebode.

Še z zadnjimi močmi usahlo roko izproži k njej, tesno se k njej prižame,

zamolklo hrope in s krvavim curkom Antigoni obarva bled obraz.

Zdaj tam leži in mrtev mrtvo objema, poročno noč obhaja v mraku groba

in priča vsem ljudem, da je nespamet najhujše zlo, ki doleti človeka.

- 1) Glasnik pripoveduje: a) meščanom
 b) Kreonovi ženi
 c) gledalcem
- 2) Kakšen je zdaj Kreonov odnos do sina? Katero načelo s tem prekljicuje?
- Njegov odnos do sina je zdaj ljubeč, čeprav je bil sin proti razglasu oblasti, s tem Kreon prekljicuje svoje načelo, ki pravi, da med sovražniki ne sme iskati prijatelja.
- 3) Podčrtaj besede, ki izražajo Hajmonova čustva. Kaj čuti Hajmon do očeta?
- Hajmon čuti do očeta srd in jezo.
- 4) V čem je Hajmon postal enak Antigoni? Kaj je dokazal s svojim dejanjem?
- Hajmon je postal enak Antigono v tem, da se je uprl Kreonu in da je umrl. S tem je dokazal, kako zelo je ljubil Antigono.

- 5) Na kuncu odlomka podčrtaj najbolj pretresljive in dramatične verze.
- 6) Do koga čuti bralec/gledalec sočutje v izteku tragedije? Do Antigone, Hajmona, Kreona ali vseh treh? Zakaj se čuti bralec/gledalec nemočnega?
- Bralec/gledalec čuti sočutje vseh, še najbolj pa do Kreona, ker je ostal sam, brez svojcev, s spoznanjem, da je za njihovo smrt kriv sam. Nemočnega pa se počuti, ker ne more spremeniti usode oseb v tragediji.
- 7) Zakaj lahko prizor razumemo kot razsnovo? Katera nasprotja, razvidna na začetku tragedije, ne obstajajo več?
- Ker izginejo nasprotja, oba brata sta pokopana.
- 8) Kaj sporoča tragedija Antigona o človekovi pravici do dostojnega pokopa? Ali je to Sofoklejevo sporočilo v našem času še vedno aktualno?
- Tragedija nam sporoča, da ima vsak človek pravico do pokopa, ne glede na to, kakšen je bil kot oseba.
 - To Sofoklejevo sporočilo v današnjem času več ni aktualno.
9. 1) Tri tragedije in ena komedija so: a)triologija
 b)tetralogija
 c)monodrama
- 2) Trojna enotnost je nujna zaradi vživljanja v dramatsko dogajanje.
- DA NE
- 3) Snov za kralja Ojdipa in Antigono je vzeta iz trojanskega mita.
- DA NE
- 4) Tudi moške vloge so v starogrškem gledališču igrale ženske.
- DA NE
- 5) Antigona je tako kot Kralj Ojdip primer analitične drame.
- DA NE

- 6) Antigona ni bila: a) vnukinja
b) hčerka
c) sestra kralja Ojdipa
- 7) Eteokles in Polinejk sta se spopadla za prestol in obležala mrtva.

DA

NE

VII. O AVTORJU

Sofokles (ok. 496 – 406 pr. n. št.) je bil rojen v premožni in ugledni družini. Ker je njegovo življenje potekalo brez hujših pretresov, so ga meščani imeli za ljubljenca bogov in ga prištevali med najsrečnejše smrtnike. Bil je lepe postave in glasbeno nadarjen, to mu je omogočilo, da se je že zgodaj uveljavil kot dramatik in kot igralec ter postal ljubljenec atenskega občinstva. V grško gledališče je uvedel številne novosti: dodal je tretjega igralca, povečal zbor z 12 na 15 oseb in uvedel kulise. Napisal je 127 dramskih del, od katerih se je ohranilo le sedem.